



Sisäministeriö
Maahanmuutto-osasto
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 13.2.2014, SM 072:00/2011

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto on pyytänyt Maahanmuuttovirastolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi ulkomaalaislain ja säilöön otettujen kohtelusta ja säilöönottotoyksiköstä annetun lain muuttamiseksi. Maahanmuuttoviraston edustaja on osallistunut esitystä valmistelleen työryhmän työhön ja asian valmistelua on työryhmätyön aikana kommentoitu viraston taholta säännöllisesti. Asian käsittelyn tässä vaiheessa Maahanmuuttovirasto esittää lausuntonaan ja huomioinaan vielä seuraavaa.

Ulkomaalaislakiin esitetyt muutokset

Maahanmuuttovirasto pitää hyvänä ja kannatettavana ulkomaalaislain 118 §:ään tehtyä lisäystä mahdollisuudesta velvoittaa ulkomaalainen ilmoittautumaan poliisin tai rajatarkastusviranomaisen toimipisteen lisäksi vastaanottokeskuksessa. Ilmoittautumisen toteuttaminen vastaanottokeskuksessa edellyttää kuitenkin, että ilmoittautumiseen liittyvistä menettelyistä sovitaan tarkasti. Muutos saattaa osaltaan vähentää säilöönottojen määrää. Metsälän ja Joutsenon vastaanotto- ja säilöyksiköissä muutos voi osaltaan mahdollistaa aiempaa paremmin myös menettelyn, jossa vain toinen vanhemmista otetaan säilöön ja toinen vanhemmista voi asua lapsien kanssa vastaanottokeskuksen puolella.

Maahanmuuttovirasto pitää hyvänä myös mahdollisuutta toteuttaa säilöönottoasian jatkokäsittely käräjäoikeudessa videoneuvotteluna. Järjestely edellyttää kuitenkin säilöönottotoyksiköissä erillisiä tätä toimintaa varten suunniteltuja tilaratkaisuja, joissa on huomioitu turvallisuuskulmat.

Ilman huoltajaa olevaa kansainvälistä suojelua hakevaa lasta ei esityksen mukaan saisi ottaa säilöön ennen kuin hänen maasta poistamisestaan koskeva päätös on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi. Esityksessä onkin jo huomioitu selvästi täysi-ikäisen henkilön esiintyminen alaikäisenä, ja on hyvä, että perusteluiden mukaan ei ole este säilöön ottamiselle, jos on ilmeistä, että henkilö on selvästi täysi-ikäinen. Maahanmuuttovirastolle turvapaikanhakijoiden iän määrittämisessä kertyneiden kokemusten perusteella virasto ehdottaa tältä osin vielä harkittavaksi, onko esitystä tarpeen tarkentaa siltä osin, miten henkilön selvä täysi-ikäisyys arvioidaan ja edellyttääkö iän arviointi säilöönoton yhteydessä tällaisenkin henkilön kohdalla lopulta oikeuslääketieteellisen ikätutkimuksen tekemistä joko säilöön ottamisen tekemiseksi tai sen jatkamiseksi.

Lisäksi ehdotetaan, että esityksessä ilmaistaisiin selkeämmin, millä edellytyksin henkilö voidaan ottaa säilöön Dublin-asetuksen perusteella. Säilöön otton kynnyks on asetuksessa varsin korkea, mikä ei nyt käy täysin ilmi ehdotetusta 121 §:n 1

www.migri.fi



momentin 5 kohdasta. Vastaanottodirektiivin 8 artiklan 3 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden perusteella kansainvälisen suojelun hakija voidaan ottaa säilöön, ja joista on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä. Kyseisen artiklan f-alakohdan mukaan kansainvälisen suojelun hakija voidaan ottaa säilöön vastuunmäärittämisasiäsetuksen 28 artiklan mukaisesti.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa asiasta todetaan seuraavasti: "Direktiivin 8 artiklan 3 f kohdassa säädetään siitä, että kansainvälisen suojelun hakija voidaan ottaa säilöön EU:n vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen 28 artiklan perusteella, jossa tarkoituksena on siirtomenettelyn turvaaminen. Tästä ehdotetaan otettavaksi maininta pykälän 1 momentin uuteen 5 kohtaan selvyden vuoksi, vaikka periaatteessa tilanteessa varmaan voitaisiin soveltaa myös 1 kohtaa."

Säilöönottosta määrätään vastuunmäärittämisasiäsetuksen 28 artiklassa, ja ehdotettua lainkohtaa tulee lukea yhdessä sen kanssa. Artiklan 1 kohdassa ilmaistaan selkeästi peruseriaate, että "jäsenvaltiot eivät saa ottaa ketään säilöön pelkästään sen takia, että häneen sovelletaan tässä asetuksessa säädettyä menettelyä" ja 2 kohdassa säädetään selkeästi siitä, millä edellytyksin asetuksen mukaisen siirtomenettelyn turvaamiseksi hakija voidaan ottaa säilöön. Näistä 2 kohdan mukaisista edellytyksistä ei siis ole mainintaa ehdotetussa pykäläkohdassa, eikä niitä ole avattu myöskään perusteluissa. Nyt pykälää voi akkiseltään lukea jopa niin, että säilöön voidaan ottaa, jos sovelletaan Dublin-menettelyä, ja se, että näin ei voikaan tehdä (ja milloin voidaan ottaa Dublin-asioissa säilöön), täytyy hakea asetukselta asti.

Näin ollen esityksen ulkomaalaislain 121 § 1 mom. 5 kohtaa koskevaan perustelukohtaan tulisi lisätä maininta ainakin asetuksen 28 artiklan 1 kohdan peruseriaatteesta, jonka mukaan jäsenvaltiot eivät saa ottaa ketään säilöön pelkästään sen takia, että häneen sovelletaan tässä asetuksessa säädettyä menettelyä. Vaihtoehtoisesti esityksen yleisperusteluissa voisi avata suoraan myös vastuunmäärittämisasiäsetuksesta tulevia säilöperusteita.

Säilöön otettujen kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annettuun lakiin esitetyt muutokset

Maahanmuuttovirasto pitää selkeänä lain 2 §:n uutta muotoilua säilöönottoyksiköstä.

Lain 3 a §:n mukaan säilöönottoyksikössä on järjestyssääntö, jonka Maahanmuuttovirasto vahvistaa. Järjestyssäännöllä voidaan antaa tarkempia säännöksiä pykälässä luetelluista asioista. Maahanmuuttovirasto pitää järjestyssäännön tuomista säädöstasolle hyvänä asiana. Esityksessä tulisi kuitenkin tarkentaa, miten järjestyssäännöllä on tarkoitus ohjata toimintakykyä ja huolenpitoa. Säilöönottoyksikössäkin noudatettavat vastaanottolain säännökset asiasta ovat jo olemassa. Kun lisäksi huolenpito kattaa muun muassa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon, joista on omat säännöksensä, ei järjestyssäännöllä voi niihin lisätä enempää. Säilöönottoyksikön asiakkaita tulisi näiden palveluiden osalta kohdella samalla tavalla kuin vastaanottokeskusten muitakin asiakkaita ja toimia vastaanottokeskusten yleisten laatukriteereiden mukaisesti.

Lain 3 b §:ssä ehdotetaan säädettäväksi säilöön otetun ulkomaalaisen käytöksestä. Maahanmuuttovirasto pitää pykälää haastavana: miten käytökseen liittyvät asiat määritellään? Mikä on huonoa käytöstä ja miten henkilökunnan käytös liittyy asiaan?



Käskeyjen antamista tulisi avata tarkemmin esityksen perusteluissa. Myös voimankäyttöä koskevaan 35 §:ään tehtyt lisäykset tulee huomioida 3 b §:n yhteydessä. Lain 35 §:n voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttöä koskevaa lisäystä Maahanmuuttovirasto pitää erittäin haastavana. Esiitetty sääntely edellyttää henkilökunnan syvällistä perehdyttämistä, jossa huomioidaan säilössä pidon tarkoitus, säilöönottotoiminnan sosiaalityön periaatteiden perusta sekä säilöön otettujen kohtelun periaatteet ja säädökset.

Maahanmuuttovirasto pitää tarpeellisina säilöönottoyksikön henkilökunnan toimivaltuuksien laajentamista lain 22 ja 22 b §:ien säännöksissä mainituin tavoin (henkilön- ja erityistarkastusten osalta). Samoin virasto pitää tarpeellisena 33 a ja b §:ien rekisteröintiä ja rekistereitä koskeviin säännöksiin tehtyjä lisäyksiä.

Lain 36 §:n osalta ehdotetaan mietittäväksi, pitäisikö pykälässä säätää myös ostopalveluna hankittavien vartijoiden/järjestyksenvalvojen määrästä ja pätevydestä säätämistä.

Ylijohtaja Jaana Vuorio

Ylitarkastaja Johanna Rätty

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 24.03.2014 klo 16.19. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.